

Μεταρρύθμιση και Ανάπτυξη

Βασίλης Ράπανος,

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι βασική προϋπόθεση για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού και για την άσκηση αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής. Το βασικό ερώτημα, επομένως, είναι πώς θα επιτύχουμε την ανάπτυξη.

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του ανατολικού μπλοκ, έχει γίνει γενικότερα δεκτό ότι η οικονομία της αγοράς είναι ένα σύστημα το οποίο, παρά τις αδυναμίες του, είναι το πιο επιτυχημένο που γνώρισε ο κόσμος μέχρι σήμερα. Με τη φιλελευθεροποίηση όμως των διεθνών συναλλαγών και την επανάσταση στην πληροφορική, η παγκοσμιοποίηση έφερε στο προσκήνιο νέους σοβαρούς παίκτες στη διεθνή οικονομική σκηνή, όπως η Κίνα, η Ινδία, κ.ά. Αποτέλεσμα είναι, το μοντέλο που ακολούθησαν πολλές - ευρωπαϊκές κυρίως - χώρες μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, να υφίσταται σημαντικούς κραδασμούς. Τα πιεστικά δημοσιονομικά προβλήματα και η παρατεταμένη στασιμότητα της οικονομικής δραστηριότητας στις μεγάλες οικονομίες της Ευρώπης, θέτουν πιεστικά το ερώτημα: Πώς ξεπερνάμε τις δυσκολίες;

Οι νέες συνθήκες απαιτούν σημαντικές αλλαγές στη δομή και τον τρόπο λειτουργίας των οικονομιών μας και αυτό σημαίνει μεγαλύτερη ευελιξία όλων των αγορών (και όχι μόνο της εργασίας), βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού και εισαγωγή καινοτομιών. Με απλά λόγια, οι οικονομίες μας, σε διαφορετικό βαθμό η κάθε μια, χρειάζονται μεταρρυθμίσεις.

Τι εννοούμε όμως με τον όρο μεταρρυθμίσεις και πώς αυτές θα επηρεάσουν τελικά την οικονομική ανάπτυξη και εν τέλει, τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού; Μπορούν όλες οι χώρες να ακολουθήσουν την ίδια συνταγή; Και αν υπάρχει μια συνταγή που έχει αποδώσει στις χώρες που εφαρμόστηκε, γιατί δεν την εφαρμόζουν και οι άλλες;

Μια άποψη την οποία φαίνεται να ασπάζεται και η σημερινή κυβέρνηση είναι η απλοϊκή προσέγγιση που μας λέει ότι μεταρρύθμιση είναι η οποιαδήποτε μεταβολή στην υπάρχουσα κατάσταση, εφόσον αυτή είναι προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης και της μεγαλύτερης ευελιξίας των αγορών. Η συνταγή αυτή, που υιοθετήθηκε από όλους σχεδόν τους γνωστούς διεθνείς οργανισμούς (ΟΟΣΑ, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κ.ά.), δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Έτσι, μετά από πολλούς πειραματισμούς στις πλάτες των λαών και κυρίως των πρώην κομμουνιστικών κρατών και πολλών αναπτυσσομένων χωρών, διαπιστώθηκε ότι για την επίτευξη διατηρήσιμης και υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, η απελευθέρωση και μόνο των αγορών δεν είναι ούτε αναγκαία, ούτε επαρκής συνθήκη. Η εμπειρία έδειξε ότι δεν φτάνει να δώσεις τα «κατάλληλα» οικονομικά κίνητρα και μόνο, αφού μια οικονομία δεν λειτουργεί σε πολιτικό και κοινωνικό κενό. Φαίνεται τελικά ότι σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη παίζουν, εκτός από τις αγορές, οι πολιτικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί θεσμοί μιας χώρας, η αποτελεσματικότητα του κράτους και η κοινωνική της συνοχή. Χώρες που ακολούθησαν διαφορετική πολιτική, όπως Κορέα, Ταϊβάν, Κίνα, Ινδία κ.ά., είχαν πολύ καλύτερα αποτελέσματα από εκείνες που ακολούθησαν την καθαρή νεοφιλελεύθερη συνταγή.

Ας δούμε όμως και την Ευρώπη. Ποιες χώρες έχουν σήμερα τις πιο υγιείς και δυναμικές οικονομίες; Οι χώρες αυτές είναι κυρίως οι μικρές ανοιχτές οικονομίες της Βόρειας Ευρώπης και από τις χώρες του Νότου, η Ισπανία. Μια προσεκτική εξέταση των χωρών αυτών μας δείχνει ότι οι κυβερνήσεις τους μπόρεσαν να προωθήσουν μεταρρυθμίσεις που βοήθησαν να προσαρμοστούν οι οικονομίες τους στις νέες οικονομικές συνθήκες, να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους, να δημιουργήσουν νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και ταυτόχρονα, να διατηρήσουν τα υψηλά επίπεδα κοινωνικής συνοχής που είχαν.

Μήπως κάτι παρόμοιο δεν έγινε και στη χώρα μας την περίοδο 1993 -2003; Σύμφωνα με τις εκθέσεις πολλών διεθνών οργανισμών, με πρώτο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ελλάδα την περίοδο αυτή μπόρεσε να κάνει σημαντικότερη δημοσιονομική προσαρμογή, να έχει

ρυθμούς μεγέθυνσης του ΑΕΠ, που ήταν οι υψηλότεροι μετά την Ιρλανδία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ταυτόχρονα, να βελτιώσει σημαντικά το βιοτικό επίπεδο όλων των πολιτών. Η πολιτική όμως που ακολουθήθηκε την περίοδο αυτή, θεωρήθηκε από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τον ΟΟΣΑ ως μη ορθόδοξη και γι' αυτό τα αποτελέσματά της δεν τα ανέμεναν και τους προκάλεσαν έκπληξη.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας έπειτα από δυο χρόνια στην εξουσία, δεν μπόρεσε να προωθήσει ούτε μια σημαντική μεταρρύθμιση. Πέρα από τη διαβόητη δημοσιονομική απογραφή, που διέσυρε τη χώρα διεθνώς και θα έχει σημαντικό οικονομικό κόστος στους πολίτες, οι υπόλοιπες πρωτοβουλίες της στο χώρο των μεταρρυθμίσεων είναι είτε απλές και περιστασιακές αλλαγές, ή επιστροφή στο παρελθόν. Οι μεταρρυθμίσεις, για να πετύχουν, πρέπει να έχουν σαφείς στόχους, να είναι καλά σχεδιασμένες και να έχουν τη συναίνεση, ή τουλάχιστον, την κατανόηση μεγάλου μέρους εκείνων που τους αφορούν. Δεν υπάρχουν πολλές μεταρρυθμίσεις που να έχουν μόνο κερδισμένους. Υπάρχουν και οι χαμένοι και η Πολιτεία δεν μπορεί να αγνοεί ανθρώπους στο βωμό της όποιας αναμενόμενης αύξησης της αποτελεσματικότητας.

Η χώρα μας σίγουρα χρειάζεται μεταρρυθμίσεις που θα δώσουν δυναμισμό και εξωστρέφεια στην οικονομία, που θα κάνουν το κράτος πιο αποτελεσματικό και πιο δίκαιο για όλους. Μεταρρυθμίσεις που θα εντάσσονται στο πλαίσιο μιας συνεπούς και αξιόπιστης οικονομικής πολιτικής και θα γίνονται χωρίς δογματισμούς και ιδεολογικές αγκυλώσεις. Μεταρρυθμίσεις που θα έχουν ως στόχο μια ανάπτυξη η οποία θα στηρίζεται σε όλους και το προϊόν της θα απευθύνεται σε όλους.

*Ο Βασίλης Θ. Ράπανος είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

*** Το *Civilitas.GR* και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)**